

Uloga Hrvatske narodne banke prilikom uvođenja eura u Republiku Hrvatsku

Grošić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:395297>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**



Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)



Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**ULOGA HRVATSKE NARODNE BANKE PRILIKOM
UVOĐENJA EURA U REPUBLIKU HRVATSKU**

Završni rad

Matea Grošić

Zagreb, srpanj, 2022.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**ULOGA HRVATSKE NARODNE BANKE PRILIKOM
UVOĐENJA EURA U REPUBLIKU HRVATSKU**
**THE ROLE OF THE CROATIAN NATIONAL BANK IN THE
INTRODUCTION OF THE EURO IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Završni rad

Student: Matea Grošić

JMBAG: 0067609486

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Tomislav Sekur

Zagreb, srpanj, 2022.

Ime i prezime studenta/ice _____

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____
(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, _____

(potpis)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. ULOGA I AKTIVNOSTI HRVATSKE NARODNE BANKE PRILIKOM UVOĐENJA EURA.....	3
2.1. Uloga Hrvatske narodne banke.....	3
2.1.1. Monetarna politika	4
2.1.2. Ostale zadaće HNB-a	5
2.2. Strategija za uvođenje eura.....	7
2.2.1. Postupak ulaska u tečajni mehanizam ERM II	9
2.2.2. Kriterij nominalne konvergencije	11
2.2.3. Kriteriji pravne konvergencije	15
2.2.4. Potvrda o ispunjenju kriterija.....	16
3. NACIONALNI PLAN ZAMJENE KUNE EUROM.....	18
3.1. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura.....	18
3.2. Izrada kovanica	23
3.3. Predopskrba eurima	28
3.4. Postupak konverzije kune u euro	30
4. POSLJEDICE UVOĐENJA EURA.....	33
4.1. Prednosti uvođenja eura.....	34
4.2. Nedostaci uvođenja eura.....	36
4.3. Iskustvo uvođenja eura odabrane zemlje (Slovenija)	37
5. ZAKLJUČAK	39
LITERATURA I IZVORI	40
POPIS SLIKA	V
POPIS TABLICA.....	V
POPIS GRAFIKONA	VI

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Valuta predstavlja jedinicu razmjene koja je formirana radi lakšeg protoka roba i usluga. U svijetu postoje različita geografska područja koja koriste istu valutu. Euro predstavlja zajedničku valutu svih država članica europodručja. Službeno je stvoren 1999. godine. Na samom početku formiranja, euro je postojao samo kao elektronička valuta. Implementacija eurokovanica i euronovčanica u optjecaj država koje su uvele euro događa se tri godine nakon stvaranja eura (Europska središnja banka, 2022a). Prema tome, 2002. godine dvanaest država članica Europske unije koristilo je euro kao službenu, nacionalnu, valutu. Ideja Europske unije je održavanje mira, zajedničko trgovanje, sloboda kretanja i stvaranje zajedničkog, konkurentnog, tržišta. Njenim širenjem i pridruživanjem drugih europskih zemalja Europska unija jačala je svoju konkurentnost na svjetskom tržištu. Jedan od načina povećanja konkurentnosti i razvoja kako pojedinačnih zemalja tako i Europske unije je uvođenje zajedničke valute. Pristupanjem države članice Europske unije u europodručje država uklanja pojedine rizike kojima se može ugroziti i oslabiti njeno gospodarstvo. Ulaskom pojedine države u Europsku uniju dolazi do obveze uvođenja eura odnosno pristupanja europodručju. Predmet ovog rada je analiza uvođenja eura u Republiku Hrvatsku s naglaskom na aktivnostima za koje je odgovorna Hrvatska narodna banka kao središnja banka Republike Hrvatske. Cilj je objasniti cjelokupni postupak pristupanja pojedine države europodručju kao aktualne teme s kojom se trenutno susreće Republika Hrvatska.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Pri pisanju rada na temu „*Uloga Hrvatske narodne banke prilikom uvođenja eura u Republiku Hrvatsku*“ korišteni su sekundarni podaci temeljeni na čitanju različitih knjiga i članaka s naslovima eura i ulaska Republike Hrvatske u europodručje. Osim knjiga i članaka korišteni su službeni dokumenti Hrvatske narodne banke i Vlade Republike Hrvatske pod nazivom „*Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj*“ i „*Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom*“. Rad sadržava i brojčane podatke prikazane u obliku grafikona i tablica kojima se detaljnije ulazi u dubinu pojedinih naslova i podnaslova.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Na samom početku rada objašnjava se pojam središnje banke, njene uloge i značaja za gospodarstvo. Detaljnije se govori o monetarnoj politici kao bitnom alatu središnje banke te o njenim ostalim zadaćama. U nastavku rada prikazuje se strategija za uvođenje eura i njeni koraci s objašnjenim nominalnim i pravnim kriterijima konvergencije. S obzirom na kompleksnost cijelog postupka zamjene nacionalne valute eurom, u radu je objašnjen nacionalni plan kojeg su sastavili Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske. Jedno od glavnih pitanja koja se vežu uz uvođenje eura je i koje prednosti takva odluka donosi. Stoga, nabrojane su prednosti i nedostaci koje države mogu očekivati nakon uvođenja eura. Na samom kraju prikazano je iskustvo Slovenije prilikom uvođenja eura, kako je tekao postupak uvođenja i koje su bile posljedice zamjene valute.

2. ULOGA I AKTIVNOSTI HRVATSKE NARODNE BANKE PRILIKOM UVODENJA EURA

2.1. Uloga Hrvatske narodne banke

Središnja banka neke države predstavlja krovnu monetarnu instituciju. Pod pojmom monetarna institucija podrazumijeva se da je zadužena za provođenje monetarne politike. Povijest središnjih banaka kreće 1668. godine kada je osnovana prva središnja banka u svijetu sa sjedištem u Švedskoj pod nazivom Sveriges Riksbank. U Republici Hrvatskoj središnja banka je Hrvatska narodna banka (HNB) osnovana 1991. godine sa sjedištem u Zagrebu. Vrlo važna karakteristika središnjih banaka je njihova samostalnost. Hrvatska narodna banka neovisna je i samostalna, ali odgovorna Hrvatskom saboru. Rad HNB-a utvrđen je Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Njenim osnivanjem ona postaje glavna i odgovorna institucija za efikasan rad i nadzor cjelokupnog bankarskog sustava i platnog prometa (Hrvatska enciklopedija, 2021a). To se odnosi i na njenu ulogu kod izdavanja i oduzimanja odobrenja za rad banaka, nadzor njihova rada te uvođenje različitih standarda. Stoga, ne čudi da se pojavljuje i pod nazivom banka banaka (Leko i Stojanović, 2018). Osim naziva središnja i banka banaka, često se naziva i emisijskom bankom jer je jedina ovlaštena institucija za emitiranje novca. Emitirani novac proizvodi se u Hrvatskom novčarskom zavodu kojeg je osnovala HNB i u njenom je potpunom vlasništvu. Iako središnja banka djeluje u širokom području, kao njen glavni cilj navodi se održavanje stabilnosti cijena (Hrvatska enciklopedija, 2021a). Stabilnost cijena je ključna za održiv gospodarski rast i odnosi se na težnju središnje banke za optimalnom stopom inflacije koja iznosi 2 % (Hrvatska narodna banka, 2015a).

Na čelu središnje banke nalazi se guverner s mandatom od šest godina. U Republici Hrvatskoj guverner Hrvatske narodne banke je Boris Vujčić koji je imenovan 2012. godine s produženjem mandata 2018. godine (Hrvatska narodna banka, 2021c). Organizacija rada svake središnje banke, tako i Hrvatske narodne banke, je kompleksna i sastoji se od brojnih sektora i ureda.

Osnovne funkcije Hrvatske narodne banke možemo promatrati kroz šest ili sedam područja ovisno uzimamo li u obzir međunarodne odnose. U ovom radu bit će podijeljene na sedam područja koja će biti razvrstana u dva dijela u nastavku rada. Prvi dio detaljnije obrađuje monetarnu politiku, a drugi sadržava ostale zadaće središnje banke. Osnovne funkcije su:

1. monetarna politika,
2. međunarodne pričuve,

3. financijska stabilnost,
4. supervizija,
5. sanacija,
6. platni promet i
7. međunarodni odnosi (Hrvatska narodna banka, 2015b).

2.1.1. Monetarna politika

Monetarna politika dio je ekonomske politike. Naziv monetarna dolazi od riječi „*moneta*“ koja se koristi kao zajednički naziv za sve vrste novca. Stoga, monetarna politika naziva se i novčana politika. Monetarnu politiku čine svjesne, namjerne aktivnosti koje provode subjekti monetarne politike, središnje banke, s ciljem stabilizacije ekonomije (Borozan, 2002). Zasniva se na kontroli ponude novca.

Ciljeve monetarne politike, poput stabilnosti cijena, gospodarskog rasta i pune zaposlenosti, središnja banka ostvaruje preko monetarnih institucija s kojima čini cjelokupni monetarni sustav. Monetarne institucije preko kojih središnja banka djeluje su kreditne institucije - banke i depozitne štedne institucije (Leko i Stojanović, 2018).

Ovisno o potrebi povećanja ili smanjenja novčane mase u optjecaju, središnja banka će provoditi ekspanzivnu ili restriktivnu monetarnu politiku. Ekspanzivnom se omogućava povećanje, a restriktivnom smanjenje novčane mase. Instrumenti monetarne politike kojim se utječe na količini novca u optjecaju su:

1. Politika otvorenog tržišta - kupovina i prodaja vrijednosnih papira na financijskom tržištu

U slučaju ekspanzivne monetarne politike središnja banka kupuje vrijednosne papire i to rezultira povećanjem novčane mase.

Obrnuto, u slučaju restriktivne monetarne politike prodajom vrijednosnih papira smanjuje se novčana masa (Borozan, 2002).

2. Politika eskontne (diskontne) stope - eskontna stopa je kamatna stopa na kredite koju središnja banka odobrava ostalim bankama

Povećanjem eskontne stope umanjuje se kreditna sposobnost banaka i to utječe na smanjivanje potražnje privatnih investitora za kreditima i obrnuto.

Veća eskontna stopa pokazatelj je restriktivne monetarne politike, dok je manja eskontna stopa pokazatelj ekspanzivne monetarne politike i želje za povećanjem novčane mase (Borozan, 2002).

3. Određivanje visine obvezne rezerve - određeno je postotkom s obzirom na vrstu ročnosti, veličinu i povećanje depozita i drugih obveza banke

U slučaju ekspanzivne monetarne politike smanjuje se visina obveznih rezervi, dok se visina obveznih rezervi povećava kod restriktivne monetarne politike (Borozan, 2002).

2.1.2. Ostale zadaće HNB-a

Ostale zadaće HNB-a se mogu podijeliti na šest područja.

1. Međunarodne pričuve - prema Međunarodnom monetarnom fondu (MMF) međunarodne pričuve predstavljaju inozemnu imovinu koja je pod kontrolom monetarne vlasti neke države i omogućuje joj njihovo korištenje sa svrhom izravnjanja financijske neravnoteže u bilanci. Međunarodne pričuve održavaju međunarodnu likvidnost (Hrvatska narodna banka, 2022a). Hrvatska narodna banka mora se voditi trima načelima prilikom njihova upravljanja, a to su:

- sigurnost,
- likvidnost,
- profitabilnost (Hrvatska narodna banka, 2022b).

2. Financijska stabilnost - ogleda se u nesmetanom funkcioniranju cjelokupnog financijskog sustava. Financijski sustav predstavljaju sve financijske institucije, tržišta, instrumenti, nositelji ponude i potražnje, pravne norme i regulacija te tokovi kolanja financijskih sredstava (Filipović i dr., 2017).

Kao što je već ranije spomenuto u radu, HNB u potpunosti regulira bankarski sustav prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je dio financijskog ustava. Banke su najvažnije financijske institucije u Republici Hrvatskoj. Preko monetarne politike utječe na stabilnost bankarskog sustava što se odražava i na stabilnost samog financijskog sustava (Hrvatska narodna banka, 2021a).

3. Supervizija - superviziju i nadzor u Republici Hrvatskoj nad kreditnim institucijama i kreditnim unijama provodi HNB. Zadaci HNB-a:

- davanje i oduzimanje odobrenja za rad kreditnih institucija i kreditnih unija,

- praćenje i izrada regulativa,
 - supervizija i nadzor (Hrvatska narodna banka, 2019b).
4. Sanacija - predstavlja postupak koji se vodi nad institucijom koja ne posluje efikasno i za koju se utvrdilo ili se smatra da će propasti. Postupak sanacije provode sanacijska tijela. Hrvatska narodna banka jedno je od sanacijskih tijela u Republici Hrvatskoj (Hrvatska narodna banka, 2022d).
5. Platni promet - omogućava uporabu novca i bezgotovinsko plaćanje. Za učinkovito funkcioniranje cjelokupnog platnog prometa odgovorna je Hrvatska narodna banka. Platni promet u Republici Hrvatskoj odvija se pomoću pet platnih sustava:
- Hrvatski sustav velikih plaćanja (HSVP),
 - Nacionalni klirinški sustav (NKS),
 - NKSInst,
 - TARGET2 i
 - EuroNKS (Hrvatska narodna banka, 2020d).

HSVP i NKS su dva platna sustava pomoću kojih se obračun i namira platnih transakcija izvršava u kunama. TARGET2 i EuroNKS su platni sustavi za izvršavanje plaćanja u eurima. Vlasnik i upravitelj HSVP je Hrvatska narodna banka koja je ujedno djeluje i kao agent namire jer vrši namiru konačnih neto pozicija na kraju obračunskog dana. Hrvatska narodna banka također je upravitelj i TARGET-a2 čije je glavno nadzorno tijelo Europska središnja banka (ESB). Upravitelj i vlasnik NKS-a, NKSInst i EuroNKS-a je FINA (Filipović i dr., 2017). Sukladno tome, nakon pridruživanja Republike Hrvatske europodručju Hrvatski sustav velikih plaćanja i Nacionalni klirinški sustav prestaju s radom. Cjelokupni platni promet odvijat će se preko tri platna sustava TARGET2, NKS i NKSInst (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

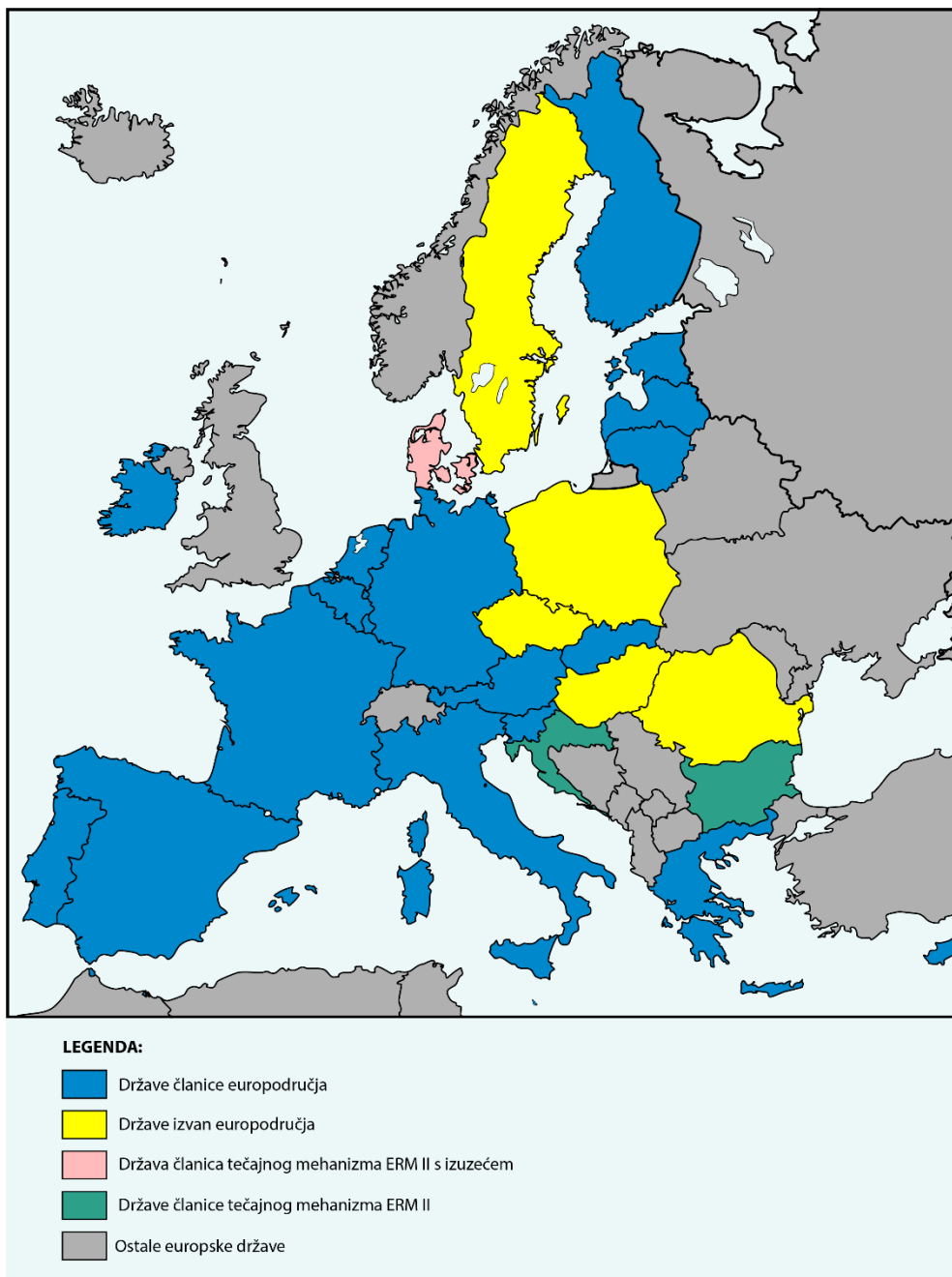
6. Međunarodni odnosi - odnose se na povezivanje hrvatskih institucija sa institucijama Europske unije. Pristupanjem Europskoj uniji Hrvatska narodna banka postala je dio Europskog sustava središnjih banaka (ESSB). Europski sustava središnjih banaka sastoji se od Europske središnje banke i središnjih banaka svih 27 članica. Bliska suradnja i usklađenost rada vrlo je važna pri ostvarivanju glavnog cilja kako nacionalnih središnjih banaka tako i Europske središnje banke, a to je održavanje stabilnosti cijena (Hrvatska narodna banka, 2020b).

2.2. Strategija za uvođenje eura

Ideja stvaranja Europske unije javila se nakon što je Europa pretrpjela velike ljudske i materijalne gubitke, što je rezultat dva svjetska rata. Cilj je bio reorganizirati politiku, ekonomiju i nacionalni identitet. Stvoriti jedinstveno tržište sa što manje ograničenja u trgovini, zapošljavanju i putovanjima između članica (Stiglitz, 2016). Europska unija osnovana je 1951. godine pod nazivom Europska zajednica za ugljen i čelik. Šest zemalja (Njemačka, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Francuska i Italija) potpisalo je ugovor kojim su se obvezale na zajedničko upravljanje svojim industrijama ugljena i čelika. Ovaj korak stvoren je kako niti jedna država ne bi mogla sama proizvoditi oružje i napasti drugu državu (Europska unija, 2022a). Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, koji je stupio na snagu 1993. godine, formalno je uspostavljena Europska unija, a njenom uspostavom dolazi do stvaranja zajedničke valute pod nazivom euro. Ugovor koji je potpisan u Maastrichtu, Nizozemska, vrlo je važan jer je definirao pravila o budućoj zajedničkoj valuti, vanjskoj i sigurnosnoj politici. Originalni naziv je Ugovor o Europskoj uniji, ali se češće koristi naziv Ugovor iz Maastrichta prema mjestu potpisivanja. 1993. godine stvoreno je jedinstveno tržište s četiri slobode kretanja – ljudi, robe, usluge i novca (Europska unija, 2022b).

Prema Ugovoru iz Maastrichta stvoreni su kriteriji konvergencije koji će detaljno biti opisani u nastavku rada. Europska unija danas ima 27 članica. Važan pojam koji treba spomenuti kada se govori o Europskoj uniji i euru je europodručje. Europodručje predstavljaju sve države članice Europske unije koje su uvele euro kao nacionalnu valutu. Ulaskom pojedine države u Europsku uniju država se obvezuje uvesti euro (Stiglitz, 2016).

Slika 1. Države članice Europske unije



Izvor: Autor prema Europska komisija, 2022b, 2022c

Slika 1. prikazuje 27 država članica Europske unije raspodijeljenih prema kriteriju uvođenja eura. Plavom bojom označene su države koje su dio Europske unije i europodručja (Portugal, Španjolska, Francuska, Italija, Irska, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Njemačka, Austrija, Slovenija, Slovačka, Finska, Litva, Latvija, Estonija, Grčka, Malta, Cipar). To su države koje su

uspješno zamijenile nacionalnu valutu eurom. Zelenom bojom prikazane su Republika Hrvatska i Bugarska koje su dio tečajnog sustava i u procesu uvođenja eura. Danska je označena ružičastom bojom i predstavlja državu koja je dio Europske unije i dio europodručja, ali kao država s izuzećem. Dobivanjem izuzeća Danska je dobila poseban položaj pomoću kojeg nije prisiljena uvesti euro (klauzulu o izuzimanju od pridruživanja). Ona je dio tečajnog sustava ERM II što znači da mora održavati stabilan tečaj i držati se granica fluktuacije vlastite valute prema euru te težiti stabilnosti cijena, ali bez zamjene nacionalne valute. U slučaju da žele mogu zamijeniti valutu u budućnosti. Žutom bojom prikazane su države dio Europske unije koje još nisu uvele euro, a to su Švedska, Poljska, Češka, Mađarska, Rumunjska.

Ulaskom u Europsku uniju, Republika Hrvatska obvezala se uvesti euro kao nacionalnu valutu. Hrvatska narodna banka, zajedno s Vladom Republike Hrvatske, izdala je 2018. godine službeni dokument pod nazivom *Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj* ili skraćeno *Eurostrategija*. Dokument detaljno prikazuje i analizira troškove i koristi koje će Republika Hrvatska imati kao posljedicu uvođenja eura te sve aktivnosti i politike koje je potrebno provesti. Svrha dokumenta je upoznati javnost sa aktivnostima koje će provoditi državne institucije kako bi se uspješno uveo euro te ulogu Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke u tome (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018). U nastavku rada bit će opisan postupak ulaska u Europski tečajni mehanizam (ERM) II te nominalna i pravna konvergencija.

2.1.1. Postupak ulaska u tečajni mehanizam ERM II

Uvođenje eura vrlo je kompleksan i zahtjevan posao koji podrazumijeva brojne, unaprijed određene, aktivnosti. Ulazak u Europski tečajni mehanizam ERM II (The European exchange rate mechanism) prvi je korak koji čeka svaku državu članicu Europske unije koja planira uvesti euro. Za razliku od drugih koraka koji zahtijevaju ispunjenje određenih kriterija, za ulazak u ERM II kriteriji nisu propisani. Države članice iznose svoje stavove o ulasku određene zemlje u spomenuti mehanizam (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

Postupak ulaska može se podijeliti u nekoliko koraka.

1. Prvi korak podrazumijeva podršku ostalih članica. Svaka države koja želi ući u tečajni mehanizam mora se konzultirati sa ostalim članicama europodručja te institucijama Europske unije. Na temelju iznesenih ciljeva članice odlučuju pružaju li podršku državi kandidatu ili ipak odbijaju prijedlog. Pregovori koji se provode za ulazak u tečajni mehanizam nisu vremenski ograničeni i mogu trajati od par dana, do nekoliko mjeseci ili do postizanja dogovora ne mora niti doći (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
2. Drugi korak je sastanak Gospodarskog i Financijskog odbora. Njihova zadaća je utvrditi prikladnost makroekonomskog okvira države koja želi pristupiti (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018). U makroekonomski okvir spada:
 - potrošnja,
 - investicije,
 - štednja,
 - međunarodna razmjena (Bićanić i Deskar-Škrbić, 2018).
3. Treći korak je određivanje središnjeg pariteta nacionalne valute prema euru i granice fluktuacije. Središnji paritet i granica fluktuacije moraju se odrediti prije nego što dođe do pregovora, ali javno se objavljuju nakon postignutih pregovora sa članicama europodručja i institucijama Europske unije . Određuju ga Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske. Središnji paritet predstavlja stopu koja postaje fiksna i po kojoj se vrši konverzija domaće valute u euro. Granica fluktuacije odnosi se na raspon između kojeg je dopuštena fluktuacija oko središnjeg pariteta i najčešće iznosi $\pm 15\%$. Postoji i uža granica fluktuacije od $\pm 2.25\%$ koju su odabrale Malta, Litva, Latvija i Estonija prilikom njihovog ulaska u tečajni mehanizam (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

Središnji paritet Republike Hrvatske, prema dogovoru Hrvatske narodne banke i Vlade Republike Hrvatske, iznosi 1 euro = 7,53450. Jednak je nominalnom tečaju na deviznom tržištu na dan kada je Republika Hrvatska pristupila tečajnom mehanizmu ERM II (Euro u HR, 2020).

Granica fluktuacije određena je na, standardnih, $\pm 15\%$. Republika Hrvatska pristupila je Europskom tečajnom mehanizmu II 10. srpnja 2020. godine (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

2.2.2. Kriterij nominalne konvergencije

Kriteriji nominalne konvergencije određeni su prema Ugovoru iz Maastrichta koji je ranije spomenut u radu u okviru opisa nastanka Europske unije (2.2. Strategija uvođenja eura). Postoje četiri kriterija koje svaka država mora ispuniti. Ispunjenost kriterija svake države koja je u postupku pridruživanja prati se i objavljuje svake dvije godine. Istraživanje provode Europska komisija i Europska središnja banka i podaci za svaku državu mogu se naći na službenim stranicama obje institucije. Podaci prikazani u tablicama koje slijede preuzeti su iz službenog dokumenta Europske komisije. Izvješće objavljeno u određenoj godini prikazuje podatke za prethodnu godinu.

1. Kriterij stabilnosti cijena – vezan je uz inflaciju i pokazuje sposobnost države da u različitim uvjetima održi nisku stopu inflacije. Za kriterij se uzima prosjek tri države koje imaju najbolju stabilnost cijena i dodaje se 1,5 postotnih bodova. Glavni cilj Hrvatske narodne banke je stabilnost cijena. Ona u ovom kriteriju igra ključnu ulogu jer preko instrumenata monetarne politike omogućava Republici Hrvatskoj njegovo ispunjenje (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

Tablica 1. Promjena inflacije u Republici Hrvatskoj i procijenjena referentna vrijednost od 2014. do 2022. godine

Godina	Procijenjena referentna vrijednost	Stabilnost cijena, inflacija (%)	✓ ✗
2014.	1,8	1,1	✓
2016.	1,3	-0,4	✓
2018.	0,8	1,3	✓
2020.	1,0	0,9	✓
2022.	2,1	4,7	✓

Izvor: Autor prema Europska komisija, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022a

Tablica 1. prikazuje kriterij stabilnosti cijena u Republici Hrvatskoj prema procijenjenoj referentnoj vrijednosti izraženo u postotcima. Procijenjena referentna vrijednost, kao što je objašnjeno, dobivena je uzimanjem u obzir tri države s najboljom stabilnosti te dodavanjem 1,5 postotnih bodova. Ovo je vrlo važan kriterij jer je baza rada uloga Hrvatske narodne banke prilikom uvođenja eura i upravo ovaj kriterij najviše ovisi o

HNB-u. Kriterij stabilnosti cijena ispunjen je u svim promatranim godinama. Republika Hrvatska je 2016. godine ostvarila deflaciju.

2. Kriterij održivosti javnih financija - uzima u obzir deficit proračuna opće države i javni dug.

- Prema deficitu proračuna opće države – udio proračunskog deficita opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP) ne smije prelaziti 3 %. U situaciji u kojoj prelazi dopušteno je isključivo ako je udio i dalje blizu granice od 3 %.
- Javni dug – udio bruto duga opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP) ne smije prelaziti 60 %. U slučaju da se kriterij ne ispunjava potrebno je imati konstantu tendenciju smanjivanja prema odrađenoj granici (Kesner-Škreb, 2006).

Tablica 2. Promjena proračunskog manjka u BDP-u Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine

Godina	Referentna vrijednost (BDP u %)	Proračunski manjak (% BDP-a)	✓ ✗
2014.	-3	4,9	✗
2016.	-3	3,2	✗
2018.	-3	-1,8	✓
2020.	-3	-1,4	✓
2022.	-3	2,9	✓

Izvor: Autor prema Europska komisija, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022a

Tablica 2. prikazuje proračunski manjak u BDP-u Republike Hrvatske izražen u postotcima prema referentnoj vrijednosti koja iznosi -3 % BDP-a. Prema tome može se vidjeti da 2014. i 2016. godine kriterij nije bio zadovoljen, dok u preostalim razdobljima Republika Hrvatska uspjela je zadovoljiti traženi kriterij.

Tablica 3. Promjena javnog duga u BDP-u Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine

Godina	Referentna vrijednost (BDP u %)	Javni dug (% BDP-a)	✓ ✗
2014.	60	67,1	✗
2016.	60	86,7	✗
2018.	60	78,0	✗
2020.	60	73,2	✗
2022.	60	79,8	✓

Izvor: Autor prema Europska komisija, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022a

Tablica 3. prikazuje udio javnog duga u BDP-u Republike Hrvatske prema referentnoj vrijednosti od 60 % BDP-a. Javni ili državni dug predstavlja ukupne državne deficite. Iz podataka se može vidjeti da Republika Hrvatska nije zadovoljila kriterij javnog duga u razdoblju od 2014. do 2020. godine. 2016. godine došlo je do skoka od 19,6 %. Nadolazeća razdoblja bilježe pad udjela javnog duga u BDP-u. Niti jedne godine on nije iznosio maksimalnih traženih 60 %. Kriterij je jedino ispunjen 2022. godine.

3. Kriterij stabilnosti tečaja - vezan je uz središnji paritet nacionalne valute prema euru i granice fluktuacije. Ostvaruje se sudjelovanjem države u tečajnom mehanizmu u razdoblju od dvije godine. Država mora dokazati sposobnost pri održavanju središnjeg pariteta u standardnom rasponu fluktuacije. Kao što je već spomenuto Republika Hrvatska je odabrala raspon fluktuacije od $\pm 15\%$ (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

Tablica 4. Promjena tečaja kune u razdoblju od 2014. do 2022. godine

Godina	Referentna vrijednost tečaja	Tečaj	Stabilnost tečaja ($\pm 15\%$)	✓ ✗
2014.	7,538 (svibanj 2012.)	7,462 (svibanj 2014.)	1,0	✓
2016.	7,595 (svibanj 2014.)	7,488 (svibanj 2016.)	1,4	✓
2018.	7,498 (svibanj 2016.)	7,415 (svibanj 2018.)	1,1	✓
2020.	7,421 (travanj 2018.)	7,626 (ožujak 2020.)	-2,8	✓
2022.	7,535 (srpanj 2020., ERM II)	7,536 (svibanj 2022., ERM II)	0,0	✓

Izvor: Autor prema Europska komisija, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022a

Tablica 4. prikazuje kako je Republika Hrvatska zadovoljavala kriterij stabilnosti tečaja odnosno je li se nalazila u zadanom rasponu fluktuacije. Podaci su prikazani u postotcima. Referentna vrijednost za Republiku Hrvatsku je kao i za većinu zemalja postavljen na $\pm 15\%$ (izuzetci Malta, Litva, Latvija i Estonija). Određena je prema euru u odnosu na prosječnu vrijednost u dvogodišnjem razdoblju. Stabilnost tečaja također je cilj Hrvatske narodne banke i ona je zaslužna za ispunjenje ovog kriterija. Republika Hrvatska ispunila je kriterij u svim promatranim godinama bez većih oscilacija. Tečaj kune prema euru prema tome nije značajnije slabio ili jačao kroz promatrano razdoblje. U dvije godine (2020. i 2022.) tečaj je ostao nepromijenjen.

4. Kriterij dugoročnih kamatnih stopa - fokus kriterija su nominalne dugoročne kamatne stope na državne obveznice. Vrijednost za usporedbu uzima se na temelju prosjeka prinosa tri države članice koje imaju najbolju stabilnost cijena (najniža inflacija) i uvećava se za 2 postotna boda. To su iste države koje se uzimaju u obzir prilikom stvaranje referentne vrijednosti za kriterij stabilnosti cijena (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

Tablica 5. Promjena dugoročnih kamatnih stopa Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine

Godina	Procijenjena referentna vrijednost	Dugoročne kamatne stope (%)	✓ ✗
2014.	6,0	4,8	✓
2016.	4,8	3,7	✓
2018.	3,9	2,6	✓
2020.	3,8	0,9	✓
2022.	2,9	0,8	✓

Izvor: Autor prema Europska komisija, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022a

Tablica 5. prikazuje kako je Republika Hrvatska zadovoljavala kriterij dugoročnih kamatnih stopa. Referentna vrijednost, kao što je već objašnjeno, izračunata je prema tri države članice koje imaju najnižu inflaciju i uvećano je za 2 postotna boda. Republika Hrvatska niti s ovim kriterijem nije imala problema te u svim godinama promatranja uspješno ispunila kriterij.

Hrvatska narodna banka odgovorna je za tri od ukupno pet kriterija. Ti kriteriji su stabilnost cijena, stabilnost tečaja i dugoročne kamatne stope. Iz tablica se može zaključiti da su u svim promatranim godinama (od 2014. do 2022.) kriteriji bili ispunjeni. Kriteriji koji nisu bili u potpunosti ispunjeni vežu se za proračunski manjak i javni dug.

2.2.3. Kriteriji pravne konvergencije

Nacionalno zakonodavstvo države koja želi postati članica europodručja, prema kriteriju pravne konvergencije, mora biti usklađeno sa zahtjevima Europske unije. Pod podnaslovom *2.1. Uloga Hrvatske narodne banke* spomenuto je da je Hrvatska narodna banka samostalna i neovisna. Neovisnost središnje banke glavni je kriterij pravne konvergencije. Uspostavom njene samostalnosti i neovisnosti omogućava se efikasno i vjerodostojno provođenje monetarne politike. Kao što je već više puta spomenuto, cilj monetarne politike, a tako i središnje banke je stabilnost cijena. Odvojenošću središnje banke od politike i drugih institucija uskraćuje državi mogućnost financiranja svojih potreba primarnom emisijom središnje banke. Hrvatska narodna banka 2008. godine donijela je novi *Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci*, a 2010. godine izmijenila je ustavnu odredbu kojom se uređuje položaj i status HNB-a prema zahtjevima

Europske unije (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018). Promatramo li područja neovisnosti svake središnje banke možemo vidjeti da je ključna neovisnost u četiri područja.

- Funkcionalna neovisnost – središnja banka sama odabire mjere i instrumente kojima će ostvarivati svoje temeljne ciljeve.
- Institucionalna neovisnost – središnja banka odlučuje sama. Zabranjeno je članovima tijela središnje banke tražiti savjet drugih institucija poput Vlade Republike Hrvatske ili drugim institucijama da utječu na odluke pojedinih članova.
- Osobna neovisnost – postiže se kroz samostalnost uprave. Cilj je eliminirati vanjske pritiske na članove uprave te izbjegavanje sukoba interesa.
- Financijska neovisnost – središnja banka samostalno raspolaže financijskim sredstvima (Leko i Stojanović, 2018).

2.2.4. Potvrda o ispunjenju kriterija

Posljednji korak za odobravanje uvođenja eura je potvrda o ispunjenju svih potrebnih kriterija. U ovom koraku najvažniju ulogu imaju Europska komisija, Vijeće EU i Europski parlament. Država kandidat predaje dokumente kojima pokazuje svoj uspjeh i čeka odluku nadležnih institucija Europske unija. Europska komisija ocjenjuje provedbu kriterija. Njihova zadaća je utvrditi jesu li ispunjeni svi potrebni kriteriji konvergencije (nominalni i pravni). U slučaju da Europska komisija odluči da su kriteriji ispunjeni upućuje se prijedlog Vijeću EU za ukidanje odstupanja. Krajnju odluku donosi Vijeće EU u roku šest mjeseci od zaprimanja prijedloga i uz savjetovanje s Parlamentom EU i Europskom komisijom. Davanjem odobrenja državi da uvede euro središnji paritet objavljuje se javno kako je i navedeno pod naslovom *2.1.1. Postupak ulaska u tečajni mehanizam ERM II* (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

U prvim koracima prilikom uvođenja eura možemo vidjeti da Hrvatska narodna banka igra ključnu ulogu. Od određivanja središnjeg pariteta i granica fluktuacije te održavanja stabilnosti cijena radi ispunjenja kriterija sve do kriterija pravne konvergencije u kojem je upravo rad HNB-a pod povećalom. Hrvatska narodna banka zajedno sa Vladom Republike Hrvatske obavlja prve korake prema uspješnom priključenju europodručju.

1. lipnja 2022. godine Europska komisija i Europska središnja banka su obznanile da je Republika Hrvatska ispunila sve kriterij potrebne za ulazak u europodručje. Prema tome Europska komisija predlaže da konačna odluka o pristupanju Republike Hrvatske europodručju bude donesena 12. srpnja 2022. godine za ulazak 1.1.2023. godine (Europska komisija, 2022a).

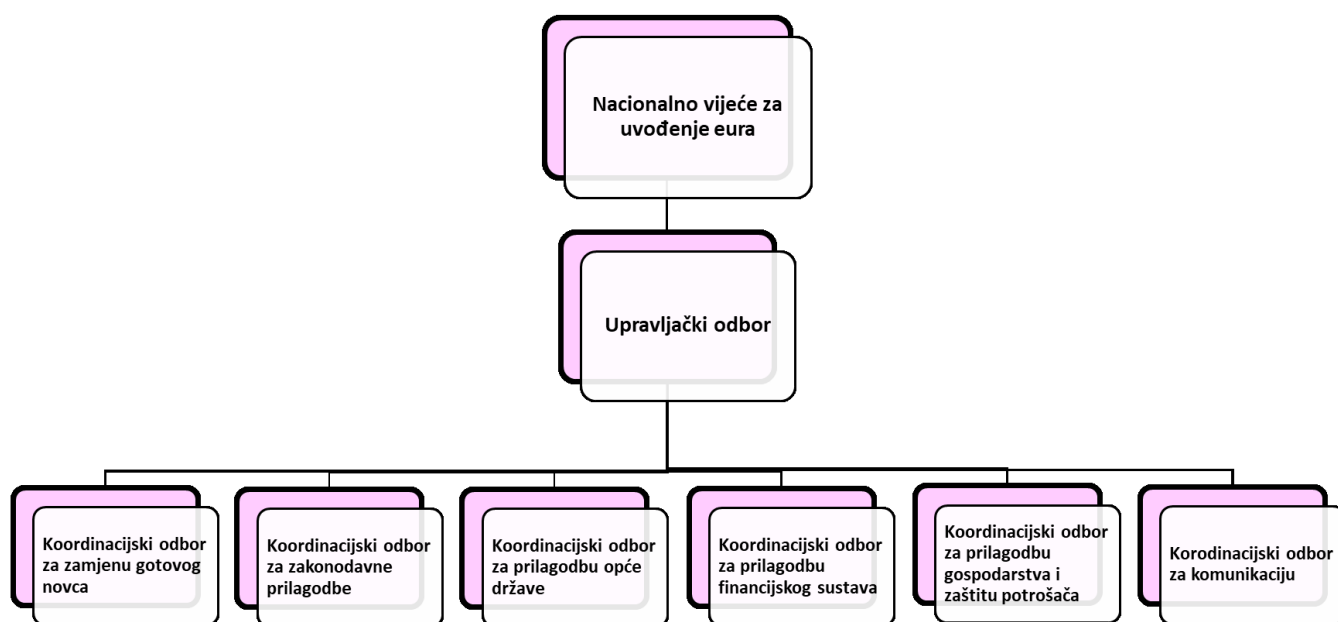
3. NACIONALNI PLAN ZAMJENE KUNE EUROM

Nacionalni plan zamjene kune eurom dokument je Hrvatske narodne banke i Vlade Republike Hrvatske objavljen u prosincu 2020. godine. Nadovezuje se na *Eurostrategiju (Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj)*. Da se podsjetimo, fokus Eurostrategije je na koristima i troškovima uvođenja eura te aktivnosti koje Republika Hrvatska mora odraditi prije samog uvođenja eura. *Nacionalni plan zamjene kune eurom* orijentiran je upoznavanju javnosti sa konkretnim aktivnostima koje će implementirati euro i načinom konverzije kune u euro (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020). Konverzija predstavlja proces fizičke zamjene gotovog novca. Zamjena se obavlja prema fiksnom tečaju konverzije koji su utvrdili Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske i javno objavili nakon ispunjenja svih kriterija za pristupanje europodručju. S obzirom da je Hrvatska narodna banka jedina institucija koja ima zakonsko pravo emitiranja novčanica i kovanica njena uloga u samom procesu zamjene je ključna. U ovom dijelu ona postaje središnja institucija koja omogućuje svim drugim institucijama i građanima zamjenu valute.

3.1. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura

Nakon što se dobije dozvola o uvođenju eura, potrebno je napraviti niz koraka, procedura te zajednički rada vijeća i odbora. S obzirom na kompleksnost procesa na sjednici Vlade Republike Hrvatske uspostavljeno je Nacionalno vijeće za uvođenje eura i Upravljački odbor sa šest koordinacijskih odbora. Oni će imati glavnu ulogu u planiranju, praćenju, koordinaciji i nadzoru aktivnosti. Svako koordinacijsko tijelo imat će svog predstavnika, ali zbog kompleksnosti u njihovom radu sudjelovat će i brojna druga tijela. Zajednički, koordinirani, rad državnih institucija omogućit će najefikasniji rad svakog odbora i ispunjavanje svih potrebnih aktivnosti u unaprijed zadanim rokovima (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Slika 2. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura



Izvor: Autor prema Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020

Aktivnosti koje će Vijeće i Odbori, nabrojani na slici 2., provoditi objašnjenu su u nastavku teksta.

1. Nacionalno vijeće za uvođenje eura - osnovano je 2018. godine kao glavno tijelo za uvođenje eura u Republiku Hrvatsku. Na čelu Nacionalnog vijeća za uvođenje eura nalazi se predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković. Uz predsjednika Vlade RH i ministre u radu sudjeluje i Hrvatska narodna banka. Njihova zadaća je utvrditi glavne ciljeve i aktivnosti koje se trebaju izvršiti kao i rok njihovog izvršenja. Za izvršavanje konkretnih zadataka Nacionalno vijeće osnovalo je Upravljački odbor i šest koordinacijskih odbora (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).
2. Upravljački odbor - tijelo koje upravlja i nadzire koordinacijske odbore s ciljem izvršenja konkretnih zadataka. Podređen je Nacionalnom vijeću. Dužno je kroz određene vremenske periode obavještavati Nacionalno vijeće o svom napretku koji mora biti u granicama rokova koje je zadalo samo vijeće. U slučaju nedoumica

kontaktiraju Nacionalno vijeće i traže daljnje smjernice. Sastoji se od tri člana (predstavnik):

1. predstavnik Vlade Republike Hrvatske,
2. predstavnik Ministarstva financija,
3. predstavnik Hrvatske narodne banke (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Koordinacijski odbori pod kontrolom Upravljačkog odbora:

- Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca - temeljni zadatak je provesti sve aktivnosti koje će omogućiti pripremanje gospodarstva i stanovništva za uvođenje eura, sam postupak izrade novčanica i kovanica, povlačenje kune iz optjecaja te opskrba eurom. Ovaj zadatak je direktno povezan sa Hrvatskom narodnom bankom kao jedinom institucijom koja ima pravo izrade novčanica i kovanica. Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca usko će surađivati sa Europskom središnjom bankom (ESB). Uz Hrvatsku narodnu banku, u radu sudjeluju:
 1. Ministarstvo financija,
 2. Ministarstvo unutarnjih poslova,
 3. Hrvatska gospodarska komora (HGK),
 4. Hrvatska pošta d.d.,
 5. Financijska agencija (FINA) (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).
- Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe - odgovoran za aktivnosti povezane sa usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva prilikom uvođenja eura. U radu ovog odbora glavnu ulogu ima Ministarstvo financija, a uz njih:
 1. Ministarstvo pravosuđa i uprave,
 2. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja,
 3. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA)
 4. Hrvatska narodna banka (HNB),
 5. predstavnici banaka,
 6. Državni inspektorat,
 7. Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Svaka od institucija igra važnu ulogu jer treba donijeti prijedlog izmjene zakona u vlastitom području. Rok podnošenja svih prijedloga izmjene zakona je pet mjeseci prije dana uvođenja eura. Podnosi ga koordinacijski odbor Vladi Republike Hrvatske (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

- Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države – ustrojava se na prijedlog Ministarstva financija. Ministarstvo predlaže glavnog koordinatora i pomaže u administrativnom dijelu rada odbora. Odbor ima važnu ulogu za zaštitu potrošača u području ispravnog preračunavanja cijena usluga i dobara te dvojnog iskazivanja cijena. Uz Ministarstvo financija u radu ovog odbora sudjelovat će:
 1. Ministarstvo pravosuđa i uprave,
 2. Ministarstvo unutarnjih poslova,
 3. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine,
 4. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije,
 5. Državni zavod za statistiku (DZS),
 6. Financijska agencija (FINA),
 7. Hrvatska narodna banka (HNB) (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).
- Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava - zadaća ovog odbora je pripremiti financijski sustav za efikasan prijelaz na euro. Potrebno je pripremiti financijske sustave na sva pravila prilikom dvojnog iskazivanja cijena te prilagoditi informatičke sustave. Važno je dati smjernice za konverziju vrijednosti financijskih instrumenata u koje spadaju depoziti, dionice, obveznice, krediti te udjeli (mirovinski i investicijski fondovi). Odbor će biti odgovoran za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma. Ustrojjava se na prijedlog Ministarstva financija, a uz njih u radu sudjeluju:
 1. Hrvatska narodna banka (HNB),
 2. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA),
 3. Financijska agencija (FINA),
 4. Središnje klirinško depozitarno društvo (SKDD),
 5. Hrvatska gospodarska komora (HGK),
 6. Hrvatska udruga banaka (HUB) i
 7. Zagrebačka burza d.d. (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

- Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača - odbor koji je fokusiran na nefinancijski sektor. Zadatak ovog odbora je pripremiti poduzeća na sve promjene koje donosi uvođenje eura. Prije svega upoznati ih sa dvojnim iskazivanjem cijena i potrebom izrade novih cjenika u čiju svrhu će se održavati kampanja za pravilno izračunavanje cijena. Uvođenje eura sa sobom nosi i potrebu nadogradnje računovodstvenih i informatičkih sustava na sustav koji će moći obrađivati financijske podatke u novoj valuti. Odbor se ustrojava na prijedlog Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja kao vodeće institucije uz čiji rad će sudjelovati:
 1. Hrvatska narodna banka (HNB),
 2. Državni zavod za statistiku (DZS),
 3. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA),
 4. predstavnici banaka i gospodarskih udruženja (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).
- Koordinacijski odbor za komunikaciju - svrha ovog odbora je upoznati najširu javnost sa procesom uvođenja eura te odgovoriti na sve nedoumice građana oko njegovog uvođenja. Informacije koje će ovaj odbor preko kampanje prenijeti građanima su datum uvođenja eura, fiksni tečaj konverzije, mjesto i period u kojem će se moći kovanice i novčanice kune mijenjati u euro, što sa kreditima i depozitima koji su u kunama te način sprječavanja rasta cijena. To su sva područja u kojima su građani najviše zabrinuti i za koja imaju najviše pitanja. Važno je napomenuti da će odbor biti fokusiran na sve skupine građana i sukladno tome koristit će što više komunikacijskih kanala kako bi uspio informirati i građane starije dobne skupine. Koordinacijski odbor za komunikaciju usko će surađivati sa Europskom komisijom i Europskom središnjom bankom (ESB). Odbor vodi Vlada Republike Hrvatske, a uz nju u radu sudjeluju:
 1. Hrvatska narodna banka (HNB),
 2. Ministarstvo financija,
 3. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja,
 4. Državni inspektorat,
 5. predstavnici banaka,
 6. Hrvatska gospodarska komora (HGK),

7. Hrvatska udruga poslodavaca (HUP),
8. Hrvatska odvjetnička komora (HOK)
9. Financijska agencija (FINA) (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

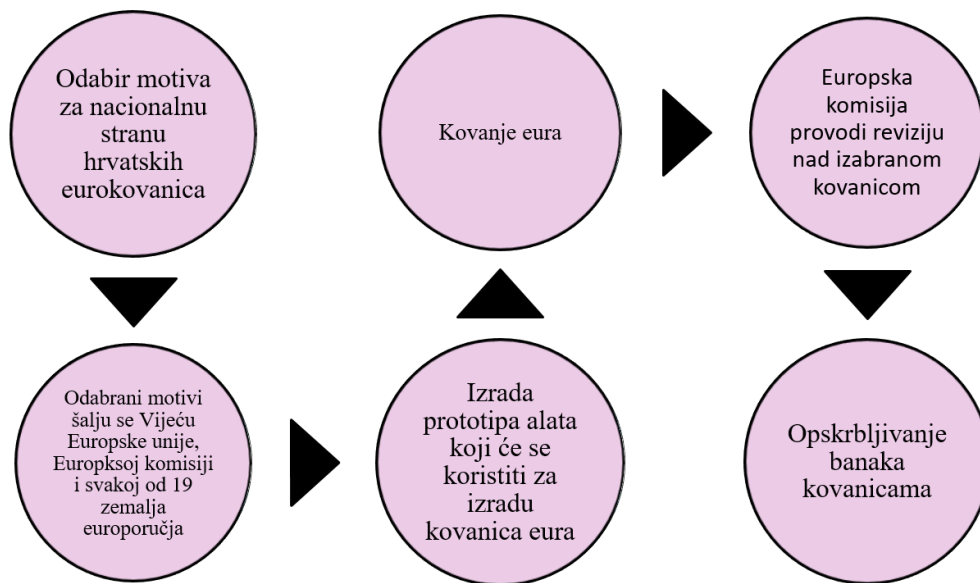
3.2. Izrada kovanica

Nakon obavljenih svih aktivnosti pripreme za uvođenje eura i stvaranje pozitivnog okvira za odobrenje, potrebno je proizvesti kovanice i novčanice eura. Ukupno je potrebno osam vrsta kovanica (2 eura, 1 euro, 50, 20 i 10 centi te 5, 2 i 1 cent). Hrvatska narodna banka predstavlja temeljnu instituciju u ovom koraku. Novčanice Hrvatska narodna banka nabavlja od središnje banke Eurosustava. Novčanice koje su nabavljene bit će posuđene na temelju ugovora između Hrvatske narodne banke i jedne nacionalne središnje banke Eurosustava. Novčanice je moguće posuditi od druge središnje banke jer su iste u svim zemljama europodručja. Nakon uvođenja eura središnja banka započet će s velikom količinom proizvodnje novčanica te vraćanjem posuđene količine pripadajućom središnjoj banci (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Kovanice su specifične jer sadrže nacionalna obilježja država europodručja i svaka država, odnosno njihova središnja banka, proizvodi svoje kovanice koje će biti u optjecaju u svim ostalim država europodručja. Prije samog procesa proizvodnje potrebno je:

- odabrati motive kovanica,
- provesti natječaj za konačni odabir dizajna i
- proizvesti kovanice.

Slika 3. Postupak izrade eurokovanica

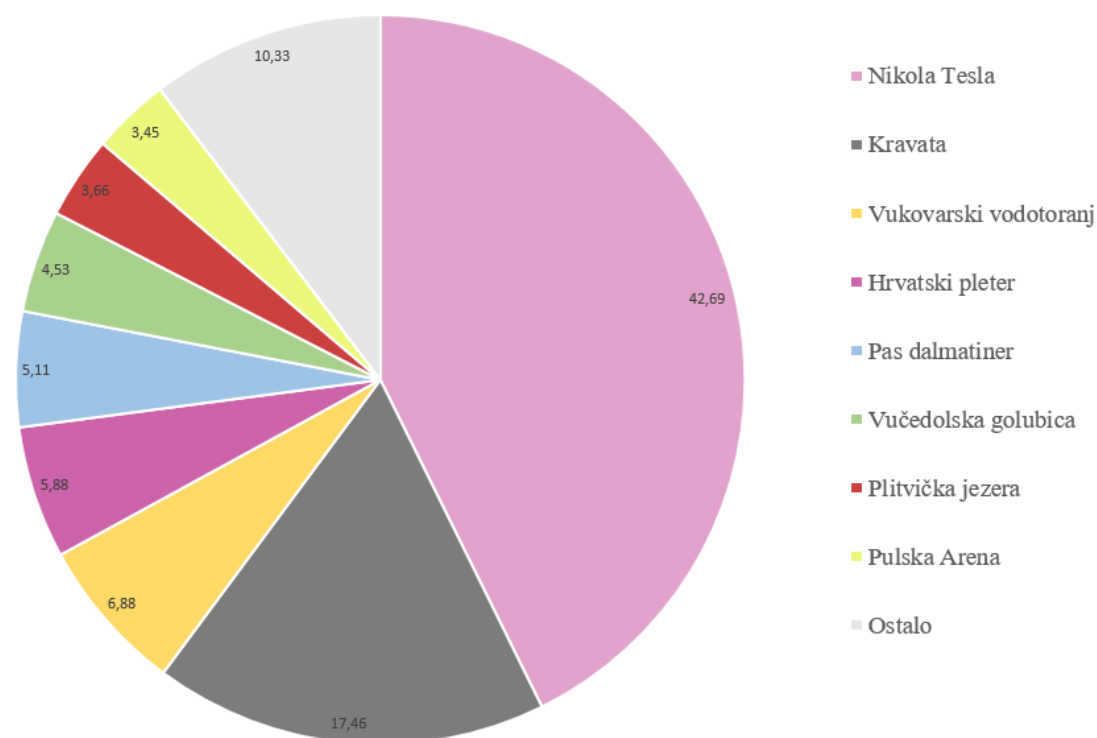


Izvor: Autor prema Cvitanović i Širanović, 2021

Slika 3. sadržava pojednostavljeni prikaz tijeka aktivnosti koje je potrebno provesti kako bi se izradile novčanice eura za Republiku Hrvatsku. Detaljnije aktivnosti koje su poduzete zajedno sa vremenskim periodima slijede u nastavku rada.

Odabir motiva kovanica započeo je 1. srpnja 2021. godine i trajao je do 15. srpnja iste godine. Postupak je vodila Komisija za odabir i Komisija za novac. Komisija za odabir predložila je pet motiva (šahovnica, kuna, karta Republike Hrvatske, glagoljica i Dubrovnik). Odabir je bio javan i omogućio je sudjelovanje svih zainteresiranih građana. Građani Republike Hrvatske glasali su od 1 do 5 za svaki ponuđeni motiv s mogućnošću jednog dodatnog, vlastitog, prijedloga (Vlada Republike Hrvatske, 2021).

Grafikon 1. Prijedlozi građana za motiv na nacionalnoj stran eurokovanice



Izvor: Autor prema Jutarnji list, 2021

Grafikon 1. prikazuje osam motiva koje su građani najviše predlagali. Gledajući prijedloge građana, najviše građana predložilo je motiv Nikole Tesle sa 2599 prijedloga i 42,69 % ukupnih glasova, zatim slijedi motiv kravate sa 1063 prijedloga (17,46 %) te na trećem mjestu Vukovarski vodotoranj za 419 prijedloga (6,88 %).

21. srpnja 2021. godine Komisija za novac Hrvatske narodne banke donijela je konačnu odluku o motivima za nacionalnu stranu hrvatskih eurokovanica. U njihov izbor ušao je prijedlog građana o motivu Nikole Tesle. Prema njihovoj odluci motivi su sljedeći:

- šahovnica kao zajednička podloga svim kovanicama
- geografska karta Republike Hrvatske (2 eura)
- kuna (1 euro)
- Nikola Tesla (50, 20 i 10 centi)
- glagoljica (5, 2 i 1 cent) (Jutarnji, 2021).

Nakon što su motivi hrvatskih eurokovanica odabrani potrebno je provesti natječaj za odabir dizajna prije spomenutih motiva. Hrvatska narodna banka raspisala je natječaj dvanaest dana nakon što su izabrani motivi hrvatskih eurokovanica. Natječaj je trajao od 2. kolovoza 2021. godine do 15. rujna iste godine. U natječaju su mogle sudjelovati sve punoljetne fizičke osobe koje su državljani Republike Hrvatske. Sudjelovanje je moglo biti samostalno ili u timu s drugim fizičkim osobama (Euro u RH, 2021).

Na službenim stranicama Hrvatske narodne banke svi zainteresirani građani mogli su pronaći sve potrebne podatke i uvjete za sudjelovanje u natječaju. Također, bilo je potrebno popuniti prijavnicu za sudjelovanje i izjavu kojom se, među ostalom, jamči izvornost rada i da u slučaju osvajanja prvog mjesta postaje vlasništvo Hrvatske narodne banke (Hrvatska narodna banka, 2022c).

Hrvatska narodna banka objavila je 4. veljače 2022. godine pobjednike natječaja i donijela konačnu odluku o nacionalnoj strani hrvatskih eurokovanica te raspodijelila 500000 kuna prvim trima mjestima svake vrste kovanica. Prvo mjesto bilo je nagrađeno sa 70000 kuna, drugo sa 35000 kuna i treće sa 20000 kuna (ŠibenikIn, 2021).

Prilikom odabira dizajna kune pojavio se problem. Natjecatelj s osvojenim prvim mjestom kršio je autorska prava te je natječaj za kovanicu s motivom kune ponovljen.

Odabrani dizajni su:

Slika 4. Motiv karte Republike Hrvatske na kovanici od dva eura



Izvor: Vlada Republike Hrvatske, 2022

Slika 4. prikazuje najuspješniji motiv karte Republike Hrvatske autora Ivana Šivaka.

Slika 5. Motiv kune na kovanici od jednog eura



Izvor: Večernji list, 2022

Slika 5. prikazuje najuspješniji motiv kune autora Jagora Šunde i koautora Davida Čemeljića i Frana Zekana.

Slika 6. Motiv Nikole Tesle na kovanicama od 50, 20 i 10 centi



Izvor: Vlada Republike Hrvatske, 2022

Slika 6. prikazuje najuspješniji motiv Nikole Tesle autora Ivana Domagoja Račića.

Slika 7. Motiv glagoljice na kovanicama od 5, 2 i 1 centa



Izvor: Vlada Republike Hrvatske, 2022

Slika 7. prikazuje najuspješniji motiv glagoljice autorice Maje Škripelj.

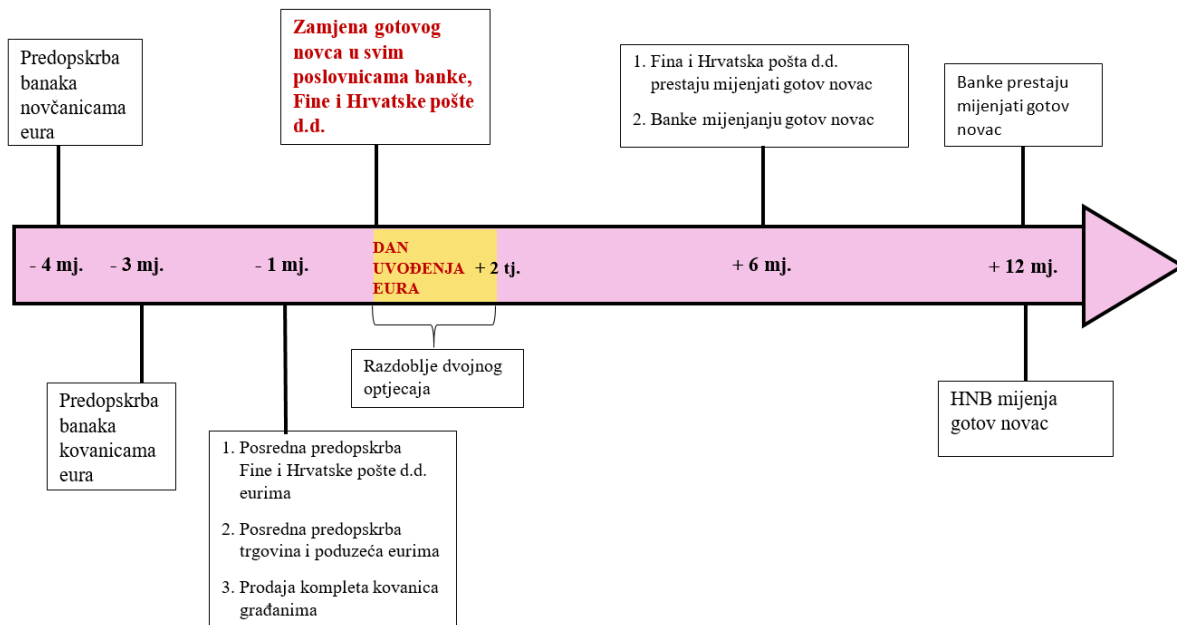
Kod izrade kovanica ostao je posljednji korak, odnosno sama izrada kovanica u Hrvatskom novčarskom zavodu. Potrebo je prilagoditi alate izradi novih vrsta kovanica. Planirano je proizvesti milijun komada svake vrste kovanica. Očekuje se da će tiskanje i kovanje novca koštati oko 10 milijuna kuna. Vrlo je važno imati spremne dovoljne količine kovanica i novčanica do dana uvođenja eura (Zagorac i Arslani, 2022).

3.3. Predopskrba eurima

Hrvatska narodna banka, kao krovna monetarna institucija, u postupku uvođenja eura proizvest će kovanice i nabaviti novčanice eura, opskrbiti banke i druge financijske institucije eurom, povlačiti kunu iz optjecaja te zbrinuti povučeni novac. Predopskrba se odnosi na proces u kojem središnja banka Republike Hrvatske implementira novčanice i kovanice eura u financijske institucije. Predopskrbu je potrebno provesti prije datuma uvođenja eura kako bi financijske institucije s danom uvođenja svojim klijentima mogle vraćati isključivo eure. Predopskrba se odvija na temelju ugovora koji Hrvatska narodna banka sklapa sa svakom bankom pojedinačno

i prema kojem će banke za gotov novac zalagati instrumente osiguranja. Vremenski period predopskrbe prikazan je na slici koja slijedi.

Slika 8. Vremenski prikaz aktivnosti zamjene kune eurom



Izvor: Autor prema Hrvatska narodna banka, 2020c

Slika 8. prikazuje vremenski period i postupak kojim će Hrvatska narodna banka „ubaciti“ euro u optjecaj i istovremeno povući kunu. Hrvatska narodna banka ima zadatak povući i zbrinuti 500 milijuna kuna komada novčanica i 1,1 milijardu kuna komada kovanica. Cjelokupni postupak koji je predviđen u ovim vremenskim razmacima odnosi se na idealnu situaciju u kojoj bi Vijeće Europske unije fiksni tečaj konverzije utvrdilo šest mjeseci prije dana uvođenja eura. U slučaju kasnijeg utvrđivanja Hrvatska narodna banka ima zadatak prilagodbe i aktivnosti predopskrbe počinju kasnije (Hrvatska narodna banka, 2020c).

Četiri mjeseca prije službenog datuma uvođenja eura Hrvatska narodna banka direktno će opskrbiti banke novčanicama eura. Direktni kanal opskrbe bit će uspostavljen jedino između HNB-a i banaka. Tri mjeseca prije uvođenja eura banke će biti opskrbljene kovanicama eura. Mjesec dana prije uvođenja eura odvijat će se posredna predopskrba Fine, Hrvatske pošte d.d., trgovina i poduzeća. Posredna predopskrba se odvija između banaka i navedenih institucija. HNB ne opskrbljuje direktno nego preko banaka u koje je prethodno implementirala eure.

Istovremeno, na raspolaganju će biti paketići kovanica eura koje će građani moći kupiti. Na dan uvođenja eura zamjena gotovog novca može se vršiti u svim poslovnicama banaka, Fine i Hrvatske pošte d.d. Važno je naglasiti da se tada zamjena odvija bez naknade tj. bilo kakvog troška za poduzeća ili građane. Zamjena se vrši prema fiksnom tečaju konverzije (ne postoji kupovni ili prodajni tečaj) (Hrvatska narodna banka, 2020c).

U prva dva tjedna od uvođenja eura (označeno žutom bojom na slici 3.) odvijat će se dvojni optjecaj. U tom razdoblju građani će moći vršiti gotovinska plaćanja u kunama i u eurima. Bezgotovinski platni promet u cijelosti prelazi isključivo na euro danom uvođenja (Hrvatska narodna banka, 2020c).

U prvih šest mjeseci građanima je omogućeno mijenjanje kuna u eure u najširem broju poslovnica. Nakon prvih šest mjeseci Fina i Hrvatska pošta d.d. prestaju s uslugama mijenjanja novčanica i kovanica. Građani u narednom periodu zamjenu gotovog novca mogu obaviti u poslovnicama banaka koje će naplaćivati naknadu (Hrvatska narodna banka, 2020c).

Nakon godinu dana od uvođenja eura banke prestaju pružati uslugu zamjene gotovog novca te se zamjena može izvršiti isključivo kod Hrvatske narodne banke bez naknade. Hrvatska narodna banka vršit će zamjenu kovanica do tri godine nakon dana uvođenja te novčanica bez vremenskog ograničenja (Hrvatska narodna banka, 2020c).

3.4. Postupak konverzije kune u euro

Postupak konverzije sastoji se od nekoliko ključnih aktivnosti: izrada kovanica i novčanica, predopskrba eurom, povlačenje kune i zbrinjavanje kune. Izrada kovanica detaljno je obrađena u podnaslovu „Izrada kovanica“ kao i predopskrba eurom u podnaslovu iznad. U ovom podnaslovu obrađivat će se sam postupak konverzije novca, depozita, kredita i vrijednosnih papira.

Povlačenje kune ide postupkom konverzije gotovog novca koji će trajati duže vremensko razdoblje. To je ujedno najzahtjevniji način konverzije. Odvijat će se suradnjom Hrvatske narodne banke, banaka, Fine, Hrvatske pošte d.d., trgovina i građana. Odnosni se isključivo na konverziju novčanica i kovanica. Rok zamjene novčanica neće biti određen, građani će moći mijenjati kune za euro neograničeno. Banke i ostale institucije neće naplaćivati naknadu prvih šest mjeseci. Nakon godine dana građani će novčanice moći mijenjati isključivo kod Hrvatske

narodne banke. Kovanice će imati rok zamjene. Hrvatska narodna banka vršit će zamjenu kovanica do tri godine nakon dana uvođenja eura. Ukupna zamjena kuskog gotovog novca odvijat će se najviše preko banaka. Hrvatska narodna banka je spomenutim institucijama dala pravo ograničenja količine novčanica i kovanica koje fizičke i pravne osobe mogu zamijeniti u jednoj transakciji. Ograničenje neće moći biti manje od 100 novčanica i 100 kovanica. U slučaju veće transakcije institucije imaju pravo zaračunati naknadu i u prvih šest mjeseci od dana uvođenja eura. Trgovine također imaju veliku ulogu jer u prva dva tjedna, dok traje dvojni optjecaj, građani će moći plaćati i u kunama i u eurima. Trgovine bi trebale izvršavati samo eure i na taj način doprinijeti zamjeni. Kako bi konverzija bila uspješna trgovine će moći primiti najviše 50 kuskih kovanica po jednoj transakciji s kupcem (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Konverzija depozita je lakši postupak i uzima u obzir sredstva na tekućim, žiroračunima i ostalim računima fizičkih i pravnih osoba kod banaka te sredstva banaka kod Hrvatske narodne banke. Na svim spomenutim računima sredstva će automatski biti pretvorena iz kune i euro. Građane se poziva da gotov novac u što većoj mjeri prenesu na račune otvorene u bankama zbog jednostavnosti konverzije. Poslušnost građana može dovesti do puno bržeg i efikasnijeg uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. Bezgotovinski platni promet prelazi u potpunosti na euro danom uvođenja. Iako je konverzija depozita puno lakši proces od konverzije gotovog novca, postoje prijetnje u području pranja novca i financiranja terorizma. Sukladno tome, pridavat će se veća pozornost i detaljnije će se nadgledati transakcije novca na račune u bankama pod nadzorom koordinacijskog odbora za prilagodbu financijskog sustava (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Konverzija kredita u kunama i kredita s valutnom klauzulom teći će, također, automatski. Danom uvođenja nove valute oni postaju krediti u eurima. Zakonom o euru krediti će se preračunati u euro putem fiksnog tečaja konverzije bez naknade i neće doći do promjene u ugovorima između komitenata i banke prema načelu neprekidnosti ugovora. Krediti mogu biti sa fiksnom ili promjenjivom kamatnom stopom tijekom razdoblja otplate. Kreditima s fiksnom kamatno stopom stopa ostaje nepromijenjena. U slučaju kredita s promjenjivom kamatnom stopom bit će potrebna prilagodba nakon što se uvede euro, ali na način da se financijski položaj dužnika ne oteža (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

Konverzija vrijednosnih papira uključuje sve vrijednosne papire tržišta novca poput komercijalnih i trezorskih zapisa i tržišta kapitala poput dionica i obveznica. U ovom slučaju

također će se koristiti fiksni tečaj konverzije sa svih pet decimala te preračunom u euro vrijednost će se zaokružiti na cent ili cijeli euro, ovisno o vrsti vrijednosnog papira (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2020).

- a) Dionice – predstavljaju poslovne udjele. Vrijednosni papiri kod kojih će način zaokruživanja ovisiti radi li se o dioničkom društvu (d.d.) ili društvu s ograničenom odgovornošću (d.o.o.).

Potreba za različitim zaokruživanjem proizlazi iz vlasničke strukture. Dionička društva imaju veći broj vlasnika te da se ne bi dovela u pitanje vlasnička struktura zaokruživat će se na dvije decimale (najbliži cent). Društvo s ograničenom odgovornošću ima manji broj vlasnika te je rizik kod ravnoteže u vlasničkoj strukturi manji i zaokruživanje će se vršiti na cijeli euro.

- b) Obveznice – prilikom konverzije zaokružiti će se na dvije decimale.
- c) Komercijalni i trezorski zapisi – prilikom konverzije zaokružiti će se na dvije decimale.
- d) Udjeli u investicijskim i mirovinskim fondovima – specifični su jer se iskazuju sa pet decimala radi preciznijeg prikaza kretanja ukupne vrijednosti imovine fonda. Prema tome i nakon konverzije u euro bit će potrebno iskazati sa više decimala. Odlukom koja je donesena vrijednost nakon konverzije prikazivat će se sa šest decimala jer jedinica eura vrijedi više nego jedinica kune.

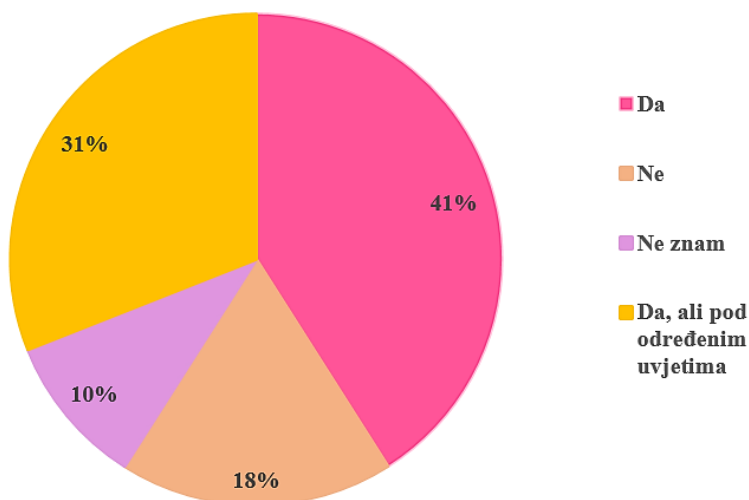
Nakon povlačenja kune iz optjecaja i „ubacivanja“ eura u sustav Hrvatskoj narodnoj banci ostaje još jedan bitan zadatak, a to je zbrinjavanje kune kao posljednji korak u cjelokupnom procesu uvođenja eura. Točan broj kovanica i novčanica koje će biti povučene iz optjecaja ne može se znati. Dio gotovog novca napustio je zemlju, a dio je izgubljen. U svakom slučaju zbrinjavanje kovanica puno je teži posao od zbrinjavanja novčanica. Odlukom koja je donesena novčanice će se uništiti odmah, a kovanice će se čuvati u vojarni. Ministarstvo obrane izgradit će posebnu halu u vojarni Prve gardijske brigade „Tigrovi“ Croatia. Iznos investicije je 18 milijuna kuna i bit će plaćena iz državnog proračuna. Nakon izgradnje, Hrvatska narodna banka iznajmit će halu na 54 mjeseca. Osim prostora za skladištenje bit će osigurano i čuvanje novčanica od strane vojske čiju će uslugu Hrvatska narodna banka plaćati 260 tisuća kuna mjesečno. Nakon isteka vremena od tri godine kovanice će se uništiti nekom od metoda taljenja (Kovaček, 2022).

4. POSLJEDICE UVOĐENJA EURA

Svaki korak koji državna tijela naprave imaju određene posljedice kako na državu tako i na građane. S nekim odlukama, ovisno o posljedicama koje nose, dio se građana slaže, a dio ne slaže. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju bio je velik korak oko kojeg su brojni građani bili skeptični. Ista situacija se ponavlja i sa prelaskom s kune na euro što pokazuju ankete Hrvatske narodne banke.

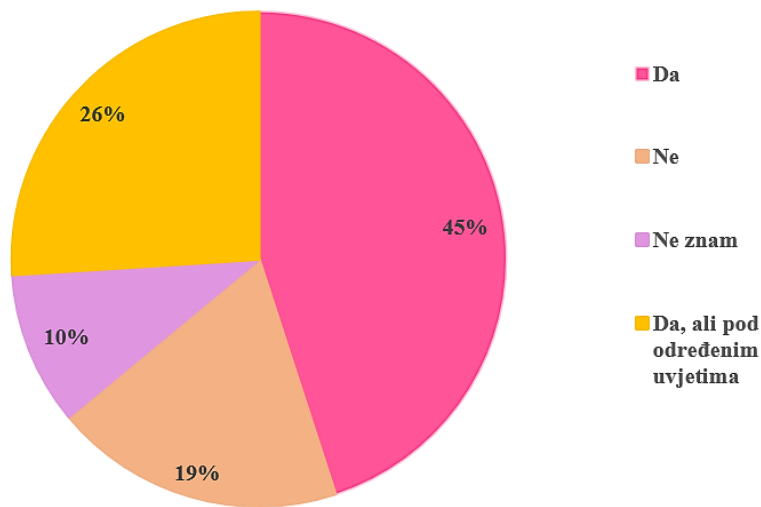
Grafikon 2. i 3. prikazuju kakvo mišljenje o uvođenju eura imaju građani Republike Hrvatske 2020. i 2021. godine. Anketa se provodila na nacionalnom reprezentativnom uzorku od 1000 ispitanika. Starost ispitanika bila je između 18 i 79 godina. Istraživanje je provedeno telefonski (Hrvatska narodna banka, 2021b). Iz prikazanog, može se zaključiti da je puno više građana za uvođenje eura nego protiv u obje promatrane godine. Veliki postotak građana odlučio se za odgovor „uvjetno“ prema kojem se može gledati da su i oni, uz određeni uvjet, za uvođenje eura. 2021. godine više građana bilo je za uvođenje u odnosu na 2020. godinu (povećanje od 4 %), ali je došlo i do rasta u odgovoru protiv uvođenja od 1 %. Isti postotak ljudi odgovorio je „ne znam“ u obje godine (10 %).

Grafikon 2. Mišljenje građana Republike Hrvatske o uvođenju eura 2020. godine



Izvor: Autor prema Hrvatska narodna banka, 2020a

Grafikon 3. Mišljenje građana Republike Hrvatske o uvođenju eura 2021. godine



Izvor: Autor prema Hrvatska narodna banka, 2021b

Prelazak Republike Hrvatske na euro sa sobom donosi broje pozitivne, ali i negativne posljedice. Zadaća svake države prije odluke o uvođenju je detaljno sagledati sve koristi i nedostatke koje uvođenje nove valute donosi te donijeti odluku o najboljem trenutku prelaska. U ovom slučaju odluka nije uvesti ili ne uvesti euro jer se svaka država pravno obvezala na ovaj korak samim ulaskom u Europski uniju, kako je već i objašnjeno u radu. Odluka u ovom slučaju odnosi se na najbolji trenutak prelaska s nacionalne valute na euro, odnosno u kojem trenutku je neka država spremna prijeći na euro na način da maksimalno iskoristi sve prednosti i minimalizira moguće nedostatke. Guverner Hrvatske narodne banke, Boris Vujčić, istaknuo je kako su koristi dulje naravi za razliku od troškova koji su jednokratni.

4.1. Prednosti uvođenja eura

Prednosti koje Republika Hrvatska može ostvariti uvođenjem eura mogu se promatrati na dva načina. Postoje prednosti koje su više vezane za samu Republiku Hrvatsku temeljem njenih karakteristika i prednosti koje se vežu uz svaku državu koja pristupa europodručju. Neke od prednosti vezane uz Republiku Hrvatsku su vezane za turizam ili gospodarstvo jer je Republika Hrvatska turistički orijentirana država te sa malim i otvorenim gospodarstvom. Važnije prednosti koje ulazak u europodručje donosi su:

1. Uklanjanje valutnog rizika – valutni rizik predstavlja rizik od promjene tečaja strane valute. Uklanjanje valutnog rizika predstavlja jednu o najvažnijih prednosti uvođenja eura. Hrvatsko gospodarstvo izuzetno je eurizirano. S obzirom da je malo i otvoreno vrlo je ranjivo na promjene deviznog tečaja. Za Republiku Hrvatsku je karakterističan visok udio štednje u stranoj valuti te visoka zaduženost u stranoj valuti. Najviše se zadužuje i štedi u eurima. Mali pad vrijednosti domaće valute značajno povećava zaduženost. Prelaskom na euro gubi se rizik promjene tečaja (Šonje, 2019).
2. Pad kamata na kredite – jedna od prednosti koja prati brojne države koje su već pristupile europodručju je smanjenje troškova zaduživanja. Hrvatska narodna banka navodi pad kamatnih stopa kao jednu od važnijih prednosti. Ova prednost se ne odnosi konkretno na smanjivanje kamatnih stopa. Prelaskom na euro zapravo se očekuje da će kamatne stope biti manje nego što bi bile u slučaju da Republika Hrvatska zadrži kunu kao nacionalnu valutu. Manje kamatne stope mogle bi biti ostvarene radi slijedećih smanjenja:
 - smanjenje valutnog rizika i rizika likvidnosti,
 - smanjenje stope obvezne rezerve i
 - smanjenje rizika povezanih s ekonomskim fluktuacijama (Šonje, 2019).
3. Nepostojanje troškova zamjene kune u euro i obrnuto – uvođenjem eura eliminira se potreba konverzije kao i svih troškova i naknada koje banke i mjenjačnice zaračunavaju pri toj transakciji (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
4. Pristup europskom mehanizmu za stabilnost (ESM) – u slučaju financijskih problema Republika Hrvatska može tražiti izravnu pomoć (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
5. Rast investicija – eliminira se utjecaj stabilnosti kune na odluke investitora te Republika Hrvatska postaje sigurnija investicijska opcija (Hrvatska narodna banka, 2019a).
6. Povećanje međunarodne razmjene – ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju došlo je do značajnog rasta u izvozu roba i usluga, a dodatni rast očekuje se i uvođenjem eura jer dolazi do jačanja konkurentnosti (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
7. Turizam – 70 % prihoda koji se ostvaruju u turizmu dolazi iz europodručja te se uvođenjem eura uklanja potreba mijenjanja kune u euro (Hrvatska narodna banka, 2019a).
8. Sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

9. Lakoća uspoređivanja cijena među zemljama
10. Stabilnost cijena
11. Lakše, jeftinije i sigurnije trgovanje poduzeća sa zemljama europodručja, ali i svijeta
12. Poboljšanje gospodarske stabilnosti
13. Rast gospodarstva
14. Učinkovitija financijska tržišta
15. Veći utjecaj nacionalnog na svjetsko gospodarstvo
16. Opipljiv simbol nacionalnog identiteta (Europska unija, 2022c).

4.2. Nedostaci uvođenja eura

1. Gubitak samostalne monetarne politike – ulaskom u europodručje Republika Hrvatska sudjeluje u zajedničkoj monetarnoj politici Europske središnje banke. Članstvo u zajedničkoj monetarnoj uniji nosi određenu dozu rizika. Taj rizik odnosi se na situaciju u kojoj zajednička monetarna politika ne mora odgovarati svakoj članici (u ovom slučaju Republici Hrvatskoj) (Šonje, 2019) .
2. Opasnost od zaokruživanja cijena na više – Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske više puta su naglašavali da do povećanja cijena uslijed nepoštenog zaokruživanja neće doći. Postoje dva načina pomoću koja se ovaj rizik može ukloniti. Prvi je dvojno iskazivanje cijena koje je Hrvatska narodna banka najavila kao obvezno. Na taj način kupci će se moći lakše prilagoditi na nove cijene te lagano utvrditi jesu li cijene pravedno iskazane. Drugi način odnosi se na poreznu reformu kojom će se smanjiti opterećenje. Smanjenje opterećenja može se ostvariti, primjerice, smanjenjem PDV-a. Rezultat smanjenja bi bio pravično iskazivanje cijena (Šonje, 2019).
3. Rizik jednokratne inflacije pri konverziji – u pravilu rast potrošačkih cijena je blag kada je potaknut uvođenjem eura kao nacionalne valute (Šonje, 2019).
4. Troškovi konverzije - troškovi povezani s prilagodbom platnog sustava na euro poput izrade i nabavu novčanica i kovanica te tiskanje dokumenata s iznosima u eurima (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
5. Troškovi pristupanja Hrvatske narodne banke Eurosustavu – Hrvatska narodna banka imat će obvezu uplate određenog iznosa Europskoj središnjoj banci. Uplatom cjelokupnog iznosa Republika Hrvatska stječe pravo sudjelovanja u raspodjeli monetarnog prihoda (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).

6. Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama – Republika Hrvatska imat će obvezu uplate kapitala od otprilike 690 milijuna kuna u Europski mehanizam za stabilnost. Time ona postaje dioničar i ima pravo pristupa instrumentima pomoći u krizi (Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, 2018).
7. Troškovi središnje banke i banaka – uzimaju u obzir operativne troškove zamjene te troškove prilagodbe informatičkih i komunikacijskih sustava.
8. Trošak čuvanja kovanica – Hrvatska narodna banka ukupno će platiti 14040000 kuna uslugu čuvanja.

Sagledavajući sveukupne koristi i nedostatke može se uočiti kako koristi zaista jesu trajnog karaktera za razliku od nedostataka. Gubitak samostalne monetarne politike trajnog je karaktera. Ostali nedostaci odnosno troškovi, kada promatramo vremenski učinak, su jednokratni.

4.3. Iskustvo uvođenja eura odabrane zemlje (Slovenija)

Republika Hrvatska dvadeseta je članica Europske unije koja će se pridružiti europodručju. Pregledavajući postupak kojim su se druge države članice Europske unije pripremale za ulazak i posljedice koje su imale nakon ulaska Republici Hrvatskoj može pomoći pri uspješnijoj zamjeni kune. Analizirajući prednosti i nedostatke Republika Hrvatska može izvući maksimum iz prednosti i minimalizirati nedostatke.

U ovom radu prikazat će se put Slovenije prema europodručju. Slovenija je postala članicom Europske unije 2004. godine. Svoju nacionalnu valutu tolar zamijenili su 2007. godine i time se pridružili europodručju. Gospodarstvo Slovenije bilo je stabilno prije ulaska u Europsku uniju, a razdoblje nakon ulaska vodilo je ka još većem ekonomskom rastu. S obzirom na vremenski period proveden u Europskom tečajnom mehanizmu II može se zaključiti da je uspješno ispunjavala sve kriterije (Hrvatska enciklopedija, 2021b). Prema izvješću Europske središnje banke prijelaz Slovenije sa tolara na euro izvršen je bez ikakvih komplikacija. Predopskrba banaka, trgovina i poduzeća tekla je pravovremeno. Banke su u postupku predopskrbe primile 250 miliona eurokovanica (ukupna vrijednost 84 milijuna eura) i 41,5 milijuna euronovčanica (ukupna vrijednost 772 milijuna eura). Do kraja prvog dana vrijednost eura u optjecaju bila je veća od vrijednosti slovenskog eura. Slovenija je uspjela prijelaz na

euronovčanice uspješno odraditi u zadanom roku od dva tjedna (Europska središnja banka, 2022b).

Negativna posljedica koju je Slovenija dobila uvođenjem eura je izrazit skok inflacije 2008. i 2009. godine kada je iznosila više od 5 %. Osjećaj građana o porastu cijena iznosio je 80 %. Došlo je do povećanja cijena u restoranima, kafićima, uslugama prijevoza, sportskim uslugama i tako dalje. Istraživanje Hrvatske narodne banke pokazalo je da je od uvođenja eura u Sloveniji do 2021. godine došlo do porasta cijene za oko 26 %, a plaće oko 48 % (Sučec, 2021).

5. ZAKLJUČAK

Želja za stvaranjem konkurentnog gospodarstva na svjetskoj razini dovela je do formiranja Europske unije. Valuta, kao službena novčana jedinica neke države, ima važan utjecaj na cjelokupnu ekonomiju. Pristupanje monetarnoj uniji država članica Europske unije ostvaruje priključivanjem europodručju. Takav korak predstavlja zamjenu nacionalne valute eurom. Republika Hrvatska pridružila se Europskoj uniji 2013. godine čime je stvorila pravnu obvezu pridruživanja europodručju. Cjelokupni postupak predvođen je Hrvatskom narodnom bankom i Vladom Republike Hrvatske. Središnja banka, u Republici Hrvatskoj Hrvatska narodna banka, glavna je monetarna institucija svake države. U radu je detaljno objašnjena uloga Hrvatske narodne banke u postupku uvođenja eura u Republiku Hrvatsku kao i svi koraci koje je pri tome poduzela. Možemo reći da se cjelokupni posao koji je pri tome odradila HNB bazira na dva ključna dokumenta. Oba dokumenta izdali su HNB i Vlada Republike Hrvatske. Prvi je izdan 2018. godine pod nazivom „*Strategija za uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku*“, a drugi 2020. godine pod nazivom „*Nacionalni plan zamjene kune eurom*“. Prvi dokument bazira se na prikazu i analizi troškova i koristi koje će Republika Hrvatska imati kao posljedicu uvođenja eura, a u drugom dokumentu govori se o konkretnim aktivnostima koje je potrebno poduzeti i svrhu uspješne implementacije eura. Sagledavajući cjelokupni postupak uvođenja eura može se zaključiti da postoji niz koraka potrebnih za samu pripremu na euro, a zatim i u konkretnom postupku uvođenja. Hrvatska narodna banka, zajedno s Vladom Republike Hrvatske, napravila je izvrstan posao. Svaki potreban kriterij bio je ispunjen u zadanom roku. Rezultat je to dobre koordiniranosti tijela, vijeća i odbora. Najbolji pokazatelj da su svi koraci pravilno odrađeni je period u kojem je Republika Hrvatska provela Europskom u tečajnom mehanizmu II. Minimalno vrijeme je dvije godine koje se ostvaruje uz ispunjenost kriterija što je upravo slučaj za Republiku Hrvatsku. Jedini problem pojavio se kod izbora dizajna za nacionalnu stranu eurokovanice od jednog eura s motivom kune. U ovom koraku pobjednik dizajna prekršio je autorska prava te je natječaj morao biti ponovljen što je produžilo vrijeme trajanja natječaja i spomenutog koraka. Izuzetni napori HNB-a u procesu uvođenja eura doveli su do pozitivnog Izvješća o konvergenciji 2022. godine prema kojem je Republika Hrvatska stekla uvjete za ulazak u europodručje.

LITERATURA I IZVORI

Bićanić, I. i Deskar-Škrbić, M. (2018.), *Makroekonomika I: za ekonomiste i neekonomiste: s hrvatskim primjerima*. Zagreb: Arhivanalitika.

Borozan, Đ. (2002.), *Makroekonomija*. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku

Cvitanović, V. i Širanović, P. (2021.), Proces zamjene hrvatske kune eurom i očekivani utjecaj na gospodarska kretanja, *Suvremene TEME*, 12(1), 67-87.

Euro u HR (2020.), Koliko iznosi središnji paritet hrvatske kune prema euru i na koji je način određen, preuzeto 17. travnja 2022. s [https://euro.hnb.hr/-/koliko-iznosi-sredisnji-paritet-hrvatske-kune-prema-euru-i-na-koji-je-nacin-odre-en-](https://euro.hnb.hr/-/koliko-iznosi-sredisnji-paritet-hrvatske-kune-prema-euru-i-na-koji-je-nacin-odre-en)

Euro u HR (2021.), Otvoreni natječaj za izbor dizajna nacionalne strane Republike Hrvatske na optjecajnom kovanom novcu eura i centa, preuzeto 3. svibnja 2022. s <https://euro.hnb.hr/-/otvoreni-natjecaj-za-izbor-dizajna-nacionalne-strane-republike-hrvatske-na-optjecajnom-kovanom-novcu-eura-i-centa>

Europska komisija (2014.), *Convergence Report 2014* [e-publikacija], preuzeto s https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee4_en.pdf

Europska komisija (2016.), *Convergence Report 2016* [e-publikacija], preuzeto s https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/ip026_en_2.pdf

Europska komisija (2018.), *Convergence Report 2018* [e-publikacija], preuzeto s https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip078_en.pdf

Europska komisija (2020.), *Convergence Report 2020* [e-publikacija], preuzeto s https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip129_en.pdf

Europska komisija (2022a.), *Convergence Report 2022* [e-publikacija], preuzeto s https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip179_en.pdf

Europska komisija (2022b.), What is the euro area?, preuzeto 28. lipnja 2022. s https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_en

Europska komisija (2022c.), ERM II – the EU's Exchange Rate Mechanism, preuzeto 20. lipnja 2022. s https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/introducing-euro/adoption-fixed-euro-conversion-rate/erm-ii-eus-exchange-rate-mechanism_en

Europska središnja banka (2022a.), Euro, preuzeto 2. travnja 2022. s
<https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.hr.html>

Europska središnja banka (2022b.), Slovenija (od 1. siječnja 2007): Faze prelaska na eurogotovinu, preuzeto 25. svibnja 2022. s
<https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovenia/html/index.hr.html>

Europska unija (2022a.), Povijest Europske unije 1945.-1959., preuzeto 25. travnja 2022. s
https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_hr

Europska unija (2022b.), Povijest Europske unije 1990.-1999., preuzeto 14. travnja 2022. s
https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_hr

Europska unija (2022c.), Prednosti: Što su prednosti eura?, preuzeto 17. svibnja 2022. s
https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr

Filipović, I., Anđelinović, M., Filipović, M. (2017.), *Platni promet*. London: Pearson

Hrvatska enciklopedija (2021a.), Središnja banka, preuzeto 2. travnja 2022. s
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57590>

Hrvatska enciklopedija (2021b.), Slovenija, preuzeto 22. svibnja 2022. s
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56693>

Hrvatska narodna banka (2015a.), Ciljevi monetarne politike, preuzeto 2. travnja 2022. s
<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi>

Hrvatska narodna banka (2015b.), Temeljne funkcije, preuzeto 6. travnja 2022. s
<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije>

Hrvatska narodna banka (2019a.), Prednosti uvođenja eura znatno nadmašuju troškove, preuzeto 17. svibnja 2022. s <https://www.hnb.hr/-/prednosti-uvo-enja-eura-znatno-nadmasuju-troskove>

Hrvatska narodna banka (2019b.), Osnove i ciljevi, preuzeto 12. travnja 2022. s
<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/osnove-i-ciljevi>

Hrvatska narodna banka (2020a.), *Istraživanje javnog mijenja o uvođenju Eura* [prezentacija], preuzeto s
https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2600163/hp24032020_istrazivanje.pdf/abb15304-c7ed-e88f-ae40-fdb64359d177?t=1585059558655

Hrvatska narodna banka (2020b.), Europski sustav središnjih banaka, preuzeto 13. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka>

Hrvatska narodna banka (2020c.), *Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom* [prezentacija], preuzeto s https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2600163/hn13112020_prezentacija.pdf/3d1a35c6-31f5-62d0-6922-167004dfba8c?t=1605269883861

Hrvatska narodna banka (2020d.), Platni sustavi, preuzeto 13. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi>

Hrvatska narodna banka (2021a.), Uloga HNB-a, preuzeto 10. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloga-hnb-a>

Hrvatska narodna banka (2021b.), Raste podrška uvođenju eura – rezultat anketnog ispitivanja hrvatskih građana u veljači 2021., preuzeto 15. svibnja 2022. s <https://www.hnb.hr/-/raste-podrska-uvodjenju-eura-rezultat-anketnog-ispitivanja-hrvatskih-gradjana-u-veljaci-2021>

Hrvatska narodna banka (2021c.), Guverner, preuzeto 3. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/savjet-i-rukovodstvo/guverner>

Hrvatska narodna banka (2022a.), Međunarodne pričuve RH, preuzeto 10. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodne-pricuve/meunarodne-pricuve-rh>

Hrvatska narodna banka (2022b.), Upravljanje, preuzeto 10. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodne%20pricuve/upravljanje>

Hrvatska narodna banka (2022c.), Otvoreni natječaj za izbor dizajna nacionalne strane Republike Hrvatske na optjecajnom kovanom novcu eura i centa, preuzeto 3. svibnja 2022. s <https://www.hnb.hr/-/otvoreni-natjecaj-za-izbor-dizajna-nacionalne-strane-republike-hrvatske-na-optjecajnom-kovanom-novcu-eura-i-centa>

Hrvatska narodna banka (2022d.), Regulatorna, preuzeto 12. travnja 2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/sanacija/regulatorna>

Jutarnji list (2021.), Koji su motivi za euro dobili najviše glasova: Tesla dominirao, Tuđman ostao na dnu, 21. srpnja

Kesner-Škreb, M. (2006.), Kriteriji konvergencije, *Financijska teorija i praksa*. 30 (4), 407-408.

Kovaček, D. (2022.), Stare kovanice kune čuvat će Tigrovi, *HRT vijesti*, 29. siječnja

Leko, V. i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb

Stiglitz, J. E. (2016.), *The Euro – How a Common Currency Threatens the Future of Europe*. 1. izd. New York: W. W. Norton & Company

Sučec, N. (2021.) Istražili smo koliko su zaista porasle cijene u zemljama koje su uvele euro i treba li se plašiti velikih poskupljenja, *tportal.hr*, 15. rujna

ŠibenikIn (2021.), Otvoren natječaj za dizajn hrvatskih eura: Nagrada od 70 tisuća kuna za najbolji izgled kovanica, 3. kolovoza

Šonje, V. (2019.), *Euro u Hrvatskoj: za i protiv*. 1. izd. Zagreb: Arhivanalitika.

Večernji list (2022.), Anketa: Sviđa li vam se dizajn novih eurokovanica?, 4. svibnja

Vlada Republike Hrvatske (2021.), Građani će sudjelovati u odabiru motiva na nacionalnoj strani eurokovanica, preuzeto 29. travnja 2022. s <https://vlada.gov.hr/vijesti/gradjani-ce-sudjelovati-u-odabiru-motiva-na-nacionalnoj-strani-eurokovanica/32432>

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka (2018.), *Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj* [e-publikacija], preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9>

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka (2020.), *Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom* [e-publikacija], preuzeto s https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377

Vlada Republike Hrvatske, Plenković na predstavljanju dizajna hrvatskih kovanica eura: Željeli smo ključne elemente prepoznatljivosti Hrvatske, preuzeto 6. svibnja 2022. s <https://vlada.gov.hr/vijesti/plenkovic-na-predstavljanju-dizajna-hrvatskih-kovanica-eura-zeljeli-smo-kljucne-elemente-prepoznatljivosti-hrvatske/33852>

Zagorac, N. i Arslani, M. (2022.), Ovo su naše kovanice eura: Na 2 eura karta Hrvatske, na 1 euro kuna, na cente Tesla i glagoljica, *24 sata*, 4. veljače

POPIS SLIKA	STRANICE
I. Države članice Europske unije	8
II. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura	19
III. Postupak izrade eurokovanica	24
IV. Motiv karte Republike Hrvatske na kovanici od dva eura	26
V. Motiv kune na kovanici od jednog eura	27
VI. Motiv Nikole Tesle na kovanicama od 50, 20 i 10 centi	27
VII. Motiv glagoljice na kovanicama od 5, 2 i 1 centa	28
VIII. Vremenski prikaz aktivnosti zamjene kune eurom	29

POPIS TABLICA	STRANICE
I. Promjena inflacije u Republici Hrvatskoj i procijenjena referentna vrijednost od 2014. do 2022. godine	11
II. Promjena proračunskog manjka u BDP-u Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine	12
III. Promjena javnog duga u BDP-u Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine	13
IV. Promjena tečaja kune u razdoblju od 2014. do 2022. godine	14
V. Promjena dugoročnih kamatnih stopa Republike Hrvatske od 2014. do 2022. godine	15

POPIS GRAFIKONA**STRANICE**

I.	Prijedlozi građana za motiv na nacionalnoj stran eurokovanice	25
II.	Mišljenje građana Republike Hrvatske o uvođenju eura 2020. godine	33
III.	Mišljenje građana Republike Hrvatske o uvođenju eura 2021. godine	34